

Stortingets energi- og miljøkomite
Stortinget
0026 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Finn Erlend Ødegård
+47 92 85 84 95

Vår dato
13.11.2018
Deres dato

Vår referanse
18/00784-1
Deres referanse

Norges Bondelags merknader til representantforslag om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt, bjørneforvaltning som er i tråd med rovviltforliket og mer effektiv lisensjakt på jerv

Norges Bondelag viser til representantforslag om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt, Dokument 8:239 S (2017-2018), representantforslag om en bjørneforvaltning som er i tråd med rovviltforliket, Dokument 8:1 S (2018-2019) og representantforslag om mer effektiv lisensjakt på jerv Dokument 8:2 S (2018-2019), og gir nedenfor våre merknader til forslagene.

Det slippes årlig om lag 2 095 000 sau, 254 000 storfe, 58 000 geiter og 9 000 hester på utmarksbeite i Norge. Disse husdyrene høster fôrressurser i utmarka som tilsvarer det man ville måtte bruke 10 % av Norges fulldyrkede areal for å produsere. Beitebruk bidrar både til økologisk og økonomisk bærekraftig produksjon av mat. I tillegg er beitebruk viktig for pleie av kulturlandskapet og ivaretagelse av det biologiske mangfoldet.

1. Representantforslag 239 S (2017-2018) om erstatningsvern for tapt næringsgrunnlag

Stortinget har bedt Regjeringen om å utrede spørsmålet om erstatning til grunneiere innenfor rovdyrsonene for tapt næringsgrunnlag, uten at dette har blitt fulgt opp (se punkt 1.1.). Norges Bondelag mener at manglende erstatningsvern for disse beitebrukerne kan være i strid med Norges forpliktelser etter den Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) tilleggsprotokoll (T) 1 (se punkt 1.2.)

Norges Bondelag mener at det er storsamfunnet som må bære de økonomiske kostnadene som følge av statens rovdyrpolitikk. Innenfor rovdyrsonene pålegges husdyreiere restriksjoner i beitebruken, for eksempel ved at sau flyttes til andre beitearealer, inngjerdede innmarksbeiter overtar for beiting i utmark og størrelsen på besetningen reduseres. Dette, sett i lys av den psykiske og økonomiske belastningen rovdyrangrep medfører, resulterer i at et høyt antall bønder føler seg tvunget til å oppgi saueholdet. For

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO

Norges Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
Landbrukets Hus,
Hollendergata 5
0190 OSLO

Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
22 05 45 00

Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto: 8101.05. 91392

E-postadresse:
bondelaget@bondelaget.no

Internett:
www.bondelaget.no

Vår dato Vår referanse
13.11.2018 18/00784-1

de beitebrukerne som fremdeles driver innenfor rovdyrsonene er beitebruken svært innskrenket, og flere steder tas ikke utmarksressursene lengre i bruk.

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde har etter naturmangfoldloven § 50 rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. Beitebrukere som har havnet innenfor de ulike rovdyrsonene opplever i minst like stor grad å få restriksjoner på igangværende bruk, som de rettighetshaverne som havner innenfor verneområder. Det fremstår som uforståelig hvorfor det gis erstatning innenfor naturvernområder, men ikke for beitebrukere innenfor rovdyrsoner.

Vår fremste sakkyndige innenfor feltet, sivilagronom og takstmann Syver Aalstad, beregnet i 2016 det samlede næringstapet til ca. 4 milliarder kroner, under den forutsetning at det nasjonalt er 1000 sauebruk som har måttet legge ned på grunn av fredet rovvilt fra 1990 – 2016. Dagens erstatnings- og tilskuddsordninger er ikke tilstrekkelige for å dekke dette tapet.

Norges Bondelag støtter på bakgrunn av dette representantforslag 239 S (2017-2018) forslag 1, om at Regjeringen skal fremlegge forslag til endring av naturmangfoldloven § 19 for å sikre grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning for tap av næringsgrunnlag. Dette i de tilfeller hvor husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak.

1.1. Regjeringen har ikke fulgt opp Stortingets vedtak

Regjeringen har ikke fulgt opp Stortingets bestilling om å fremlegge et lovforslag om erstatningsrettslig vern for næringsvirksomhet som blir innskrenket som følge av rovdyr. I Innst. S. nr. 301 (1996-1997) uttalte komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti følgende:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti vil be Regjeringen gjennomføre en utredning av ulike modeller for erstatning/kompensasjon og legge den frem for Stortinget på en egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre uttalte:

«For vern av områder er det et rettslig prinsipp at vernet må ha hjemmel i lov, og et strengt vern utløser erstatningsplikt til berørte rettighetshavere. I kjerneområdene er det imidlertid ikke arealet i seg selv som er vernet, men rovdyrene. Resultatet er imidlertid at det blir lagt bånd på utøvelse av privatrettslige rettigheter, nemlig beiteretten. Disse medlemmene registrerer at meldingen overhodet ikke vurderer disse forhold, men bare sier at erstatningsordningen må legges opp slik at dyreeiere ikke blir påført urimelige økonomiske tap. Dette innebærer at departementet ikke har erkjent den klare erstatningsplikten som må utøves utenfor de berørte rettighetshavere, dvs. saueeierne.»

Vår dato Vår referanse
13.11.2018 18/00784-1

«... det er viktigere å begrense antall rovdyr og øke muligheten for sauehold, enn å få en ny type erstatningsordning, dvs. erstatning for tapte næringsmuligheter. Disse medlemmene vil likevel nevne at i de tilfeller hvor tapene av sau er ekstra store, skal det være mulig for at grunneierne skal få erstatning for tapte næringsmuligheter som følge av vern.»

«Disse medlemmer foreslår:

«Hel eller delvis tapt næringsmulighet som følge av fredning av rovvilt skal som hovedregel danne grunnlag for erstatning.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmet følgende synspunkter:

«Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti vil understreke at næringsutøvere i kjerneområdene påføres store ulemper gjennom økt rovdyrrisiko, manglende muligheter i næringsdriften, restriksjoner i utnyttelsen av utmarksressursene, til dels begrensinger i bruk av BU-midler og økte kostnader (med de følger dette har for bruket). Dette har økonomiske konsekvenser for næringsutøverne.

Dette medlem mener at disse bør få en ulempekompensasjon for dette gjennom en ordning med økt tilskudd pr. vinterforet sau/pr. rein i kjerneområdene.»

«Dette medlem ønsker dessuten en nærmere utredning av ulike modeller for økonomisk kompensasjon til næringsutøvere i kjerneområdene (omfattende tilskudd i.h.t areal eller dyr, eller i.h.t til rovdyrtetthet - som den nordsvenske ordningen).»

I Innst. 330 S (2015-2016) uttalte et flertall i energi- og miljøkomiteen følgende:

«Flertallet anerkjenner at det å leve med rovvilt tett innpå seg kan medføre en belastning for enkeltpersoner i lokalsamfunnet.»

«Flertallet vil peke på at respekt for privat eiendomsrett må ligge til grunn også i rovviltforvaltningen.»

«Flertallet anerkjenner at etablering av ulv kan ha betydelige konsekvenser for den enkelte rettighetshaver, spesielt innenfor kjerneområdet i revirene.»

På bakgrunn av dette fattet Stortinget følgende vedtak 6.6.16:

III

Stortinget ber regjeringen utrede mulige økonomiske ordninger for tap av eventuelle rettigheter eller belastninger innenfor ulvesonen og viser til ulvesoneutvalgets forslag knyttet til dette spørsmålet.

Norges Bondelag har gjentatte ganger bedt KLD om å følge opp Stortingets vedtak, uten at dette har blitt gjort. I brev fra KLD til Norges Bondelag 22.11.17 skriver departementet følgende:

«Som følge av vedtaket har Regjeringen opprettet en egen støtteordning for kommuner med ulverevir. Ordningen trådte i kraft 1. juli i år. I 2017 er det satt av 20 millioner kroner til ordningen.

Vår dato Vår referanse
13.11.2018 18/00784-1

Ordnningen gir kommuner med ulverevir midler til ny næringsutvikling, tjenestetilbud eller andre tiltak som er relatert til ulv. Kommunene bestemmer selv hvordan midlene skal brukes.»

Norges Bondelag mener at støtteordningen for kommuner med ulverevir ikke svarer på Stortingets vedtak. Bakgrunnen for Stortingets vedtak er de restriksjoner beitebrukere innenfor rovdyrsoner får på sin næringsutøvelse. Det er den enkelte beitebruker som lider et økonomisk tap, og ikke kommunen. Til sammenligning er det den *berørte grunneier* som gis erstatning ved opprettelsen av naturvernområder, eller ved ekspropriasjon.

1.2. Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen

Norge er bundet av menneskerettskonvensjonen (EMK) med tilleggsprotokoller som er inkorporert i norsk rett gjennom Menneskerettighetsloven av 21. mai 1999 nr. 30. Lovens formål er å styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Vern av eiendomsretten er helt sentral etter EMK T 1 artikkel 1 (EMK T1-1):

«Art 1. Vern av eiendom

Enhver fysisk eller juridisk person har rett til å få nyte sin eiendom i fred. Ingen skal bli fratatt sin eiendom unntatt i det offentliges interesse og på de betingelser som er hjemlet ved lov og ved folkerettens alminnelige prinsipper.

Bestemmelsene ovenfor skal imidlertid ikke på noen måte svekke en stats rett til å håndheve slike lover som den anser nødvendige for å kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med allmennhetens interesse eller for å sikre betaling av skatter eller andre avgifter eller bøter».

Formålet med vernet etter EMK T1-1 er å beskytte borgernes eiendomsrett mot for sterke inngrep fra storsamfunnet (staten). Norge har vært mer nøye med å etterfølge konvensjonen i strafferettspleien, enn ved rådighetsbegrensninger i eiendomsretten. Dette kom blant annet til uttrykk i Lindheim- saken av 12. juni 2012, der Norge ble dømt fordi tomtfesteloven ikke ivaretok en «fair balance» mellom fester og bortfester ved forlengelse av avtalene.

Kravet om «fair balance» etter EMK T1-1 gjelder tilsvarende for grunneiere og husdyrholdere som lider tap på grunn av fredet rovvilt, både innenfor og utenfor yngleområder for rovdyr.

I en utredning av 2. mars 2016 for Norges Bondelag, har professor dr. juris Stig Solheim lagt til grunn at manglende erstatningsansvar for staten ved rovdyrtap kan være i strid med eiendomsvernet etter EMK T1-1. Det er derfor behov for at dette spørsmålet utredes nærmere av Regjeringen.

2. Representantforslag 239 S (2017-2018) forslag 2, praksis med avkortning av erstatning må opphøre

Norges Bondelag erfarer at praktiseringen av «*Forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt*», og som skal sikre erstatning til beitebrukere med tap av sau til rovdyr, er slik at erstatningen urettmessig avkortes.

Norges Bondelag er derfor enig i representantforslag 239 S (2017-2018) forslag 2 om at det må sikres at praksisen med urettmessig avkortning av erstatning til beitebrukerne med tap av sau til rovvilt opphører.

2.1. Avkortningsproblematikken

Det fremgår av naturmangfoldloven § 19 at når husdyr og tamrein «blir drept eller skadet av rovvilt» skal «staten [yte] full erstatning for tapet og følgekostnadene». De nærmere reglene for å sikre full erstatning fremgår av «Forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt».

Ved tap av husdyr til rovdyr skal det ytes erstatning når kadaver gjenfinnes. For sau utgjør det dokumenterte tapet i størrelsesordenen 8 % av de samlede erstatningsutbetalingene. I 92 % av tilfellene gjenfinnes ikke kadaveret siden det innen kort tid blir spist opp av åtseldyr, og fordi enkelte rovdyr, slik som jerv, gjemmer byttet. I disse tilfellene kan husdyreier likevel søke om erstatning så lenge det kan sannsynliggjøres at tap utover normaltapet¹ skyldes rovvilt.

Norges Bondelag får tilbakemelding fra en stor andel av våre medlemmer som søker om erstatning at erstatningen avkortes dobbelt opp; først ved at det gjøres fratrekk for normaltapet, og deretter ved at det bare gis delvis innvilgelse av erstatningssøknaden. Dette uten at forvaltningen kan begrunne hva som kan forklare det ekstraordinære tapet utover at det henvises til generelle betraktninger om hvorfor sau kan gå tapt på utmarksbeite. Disse tapsårsakene gjøres det imidlertid allerede fratrekk for gjennom normaltapet som ikke erstattes.

Frostating lagmannsrett konkluderte i den såkalte Krokann-saken (LF.2013.41160), med at i tilfeller hvor det foreligger betydelige tap ut over normaltapet må det vurderes om «*det dette året forelå ekstraordinære forhold som kunne forklare et høyere normaltap enn vanlig*». Dette innebærer at forvaltningen må foreta en konkret og reell vurdering i hvert enkelt tilfelle av hva som kan forklare det høye tapet, dersom forvaltningen mener at rovdyr ikke er skadeårsaken. I Krokann-saken konkluderte lagmannsretten med at en delvis innvilgelse uten konkret forankring i saken fremstod som vilkårlig satt, og at avkortningen var i strid med gjeldende regelverk.

Til tross for avgjørelsen fra Frostating-lagmannsrett får Norges Bondelag fremdeles tilbakemeldinger om urettmessig avkortning. Det fremstår som uforståelig hvorfor erstatningssøknadene ikke innvilges fullt ut dersom forvaltningen erkjenner at rovdyr har tatt sau i besetningen, samtidig som forvaltningen ikke har noen annen reell forklaring på hva annet enn rovdyr som kan forklare det ekstraordinære tapet.

¹ Bare tap utover normaltapet erstattes dersom kadaveret ikke gjenfinnes. Normaltapet er tapet av husdyr som erfaringsmessig inntreffer i besetningen på utmarksbeite uten forekomst av rovvilt, og er konstant for beitebrukeren.

3. Representantforslag 239 S (2017-2018) forslag 3, forskriftsfesting av retningslinjene for erstatningsoppjøret i 2017

Norges Bondelag støtter representantforslag 239 S (2017-2018), forslag 3, om å endre «Forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt» i samsvar med de retningslinjene som ble gitt for erstatningsoppjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland.

Det vil under punkt 3.1. gis en redegjørelse av hvorfor det er behov for en endring av forskriften, og under punkt 3.2. gis det konkrete forslag til endringer av forskriften.

3.1. Dagens erstatningsordning er ikke tilstrekkelig

Bakgrunnen for at det ble opprettet en ekstraordinær erstatningsordning for Oslo, Akershus og Oppland i 2017 var at Klima- og miljødepartementet erkjente at gjeldende erstatningsordninger ikke var tilstrekkelige for å dekke det økonomiske tapet som beitebrukerne ble påført som følge av omfattende ulveangrep.

Under beitesesongen i 2018 har beitebrukerne i Nord-Østerdal blitt utsatt for minst like omfattende angrep som beitebrukerne i 2017. Tidligere erfaringer, samt en stadig økende ulvestamme, tilsier at beitebrukere i beiteprioriterte områder trolig vil påføres ekstraordinære tap også i fremtiden.

For beitebrukerne som rammes er det viktig at det gis kompensasjon for det faktiske tapet som et rovdyrangrep gir. Dette er nødvendig for å sikre bonden økonomisk forutsigbarhet. Den vedtatte rovdyrpolitikken har en kostnad og den må samfunnet betale.

Av den grunn mener Norges Bondelag at det er behov for at regelverket endres i samsvar med de retningslinjene som ble gitt for erstatningsoppjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland.

3.1.1. Hvilke tap dekkes ikke av dagens erstatningsordninger?

I det følgende gis det en oppsummering av hvilke økonomiske tap som ikke dekkes av dagens erstatningsordning.

3.1.1.1. Erstatning i besetninger uten tap av dyr eller tap av få dyr

Det er bare husdyreiere som har fått husdyr drept eller skadet av rovvilt som kan søke om erstatning etter «Forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt». Imidlertid kan tilstedeværelsen av rovvilt medføre en vesentlig økonomisk belastning også for de uten faktiske tap av husdyr. Særlig ved omfattende rovdyrangrep bidrar alle beitebrukere i området med ekstraordinært tilsyn for å unngå ytterligere skader, og i forbindelse med kadaversøk.

Dagens erstatningsordning er heller ikke tilstrekkelig for å dekke de reelle tapene til de med små tap av husdyr i sin besetning. Dette er fordi erstatning for økt arbeidsforbruk og andre følgekostnader ses i sammenheng med antall tapte dyr.

Norges Bondelag mener det må sikres at beitebrukere uten tap eller tap av få dyr får dekket sitt reelle økonomiske tap som følge av rovvilt.

3.1.1.2. Tapt utmarksbeitetilskudd

Det er krav om å ha sau på utmarksbeite i minst 5 uker for å motta utmarksbeitetilskudd. Når det ikke er mulig å ha sau på utmarksbeite over en slik periode på grunn av risikoen for rovviltangrep, medfører dette at retten til utmarksbeitetilskudd bortfaller.

Utmarksbeitetilskuddet er et virkemiddel som ligger under jordbruksavtalen og Landbruks- og matdepartementet. Tilskuddet har som formål å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp. Norges Bondelag mener det er feil at jordbruket skal ta kostnadene når dyreeier, på grunn av den rådende rovviltpolitikken, ikke oppfyller vilkårene for utmarksbeitetilskudd.

Norges Bondelag mener det må sikres at beitebrukere som ikke oppfyller vilkårene for utmarksbeitetilskudd på grunn av rovdyrforekomst i løpet av beitesesongen, likevel får utmarksbeitetilskudd som under en alminnelig beitesesong.

3.2. Forslag til endring av erstatningsforskriften

Norges Bondelag foreslår følgende endringer i forskrift av 30. mai 2015 nr. 677, *Forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt* (se kursiverte endringsforslag).

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å erstatte dyreeierens tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, *samt sikre erstatning til dyreeiere som ikke har hatt tap av eller skader på husdyr, men som har blitt påført ekstraordinære utgifter i forbindelse med rovdyrangrep i beiteområdet i løpet av beitesesongen.* Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

§ 2. Definisjoner

f) erstatning for følgekostnader: dekning av andre tap og ulemper som dyreeier er påført og som står i årsakssammenheng med tapet av husdyr, *eller som dyreeier er påført og som står i årsakssammenheng med omfattende rovdyrangrep i beiteområdet i løpet av beitesesongen.*

§ 3. Hvem har krav på erstatning

Dyreeier har etter søknad krav på erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. *Det samme gjelder dyreeier som ikke har fått husdyr drept eller skadet av rovvilt, men som kan dokumentere et økonomisk tap som følge av rovdyrangrep i beiteområdet i løpet av beitesesongen.*

§ 9. Erstatning

Erstatning gis for husdyr som er påvist tapt til rovvilt etter § 6 og for husdyr som er sannsynliggjort tapt til rovvilt etter § 7 eller § 8. *Erstatning gis også til dyreeier som ikke har hatt tap av eller skader på husdyr, men som har blitt påført ekstraordinære utgifter i forbindelse med rovdyrangrep i beiteområdet i løpet av beitesesongen, og hvor andre husdyreiere i beiteområdet har fått tilkjent erstatning etter §§ 6 eller 7.*

Vår dato
13.11.2018

Vår referanse
18/00784-1

§ 13. Erstatning for følgekostnader i besetningen

I tillegg til erstatning etter § 11 og § 12 kan det ytes erstatning for dokumenterte omkostninger, ulemper, *tapt tilskudd* og følgekostnader på besetningsnivå. Slik erstatning kan ikke gis for hunder som nevnt i § 2 bokstav a.

Erstatning for følgekostnader i sauebesetninger ytes etter satser som gir økt erstatning ved økende tap. Det ytes erstatning for

- a) Redusert avlsmessig fremgang som skyldes rovvilttap
- b) Økt arbeidsforbruk i beitetida og andre følgekostnader

Ved omfattende tap av eller skader på husdyr i beiteområdet i løpet av beitesesongen som følge av rovdyr kan det gis erstatning for økt arbeidsforbruk i beitetida og andre følgekostnader uavhengig av det faktiske tapet av beitedyr.

Erstatning for andre følgekostnader kan ikke settes høyere enn erstatningen for økt arbeidsforbruk.

Forslag til ny § 14. Erstatning uten tap av eller skader på husdyr

Det gis erstatning etter § 9, 1. ledd, 2. setning for økt arbeidsforbruk i beitetida og andre følgekostnader når det kan sannsynliggjøres at kostnadene har direkte årsakssammenheng med rovdyrangrep i beiteområdet i løpet av beitesesongen. Det gis i tillegg erstatning for tapt tilskudd som ellers ville blitt oppnådd i løpet av beitesesongen.

2. Representantforslag 1 S (2018-2019) om en bjørneforvaltning som er i tråd med rovviltforliket

2.1. Dagens yngleområde for bjørn utvides ikke

Norges Bondelag støtter representantforslaget om at yngleområde for bjørn ikke utvides.

Dette temaet er aktuelt da Klima- og miljødepartementet (KLD) har startet en prosess mot rovviltnemnda i region 7 (Nordland) og rovviltnemnda i region 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) angående utvidelse av yngleområde for bjørn. I Nordland har KLD besluttet å «hente inn» forvaltningsplanen og tegne bjørnesone og beitesoner sammen med fylkesmannen i Nordland og rovviltnemnda. I Trøndelag og Møre og Romsdal har KLD påpekt at rovviltnemndas forvaltningsplan har en «*manglene oppfølging av departementets føringer om en tydelig soneforvaltning og utfordringer knyttet til forvaltningsområdene for bjørn og jerv*».

Stortingets rovviltforlik i 2011, representantforslag 163 S (2010 – 2011), var tydelig på at yngleområdet for bjørn ikke skulle utvides, jf. sitat 2.2.14:

«Det legges til grunn at virkeliggjøring av bestandsnivå for bjørn ikke vil kreve areal ut over omfanget av dagens yngleområder.»

Norges Bondelag vil bemerke at det i Nordland ikke er størrelsen på bjørnesonen som er årsaken til at bestandsmålet om en årlig yngling av bjørn ikke er oppnådd. Årsaken er at det ikke vandrer inn binner fra Sverige. Det er derfor feil når KLD hevder at forvaltningsplanen må endres for å sikre bestandsmålet for bjørn.

I rovviltregion 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) mener Departementet at forvaltningsområdet for bjørn trolig er for lite til å forvalte en stabil bestand med tre årlige ynglinger. NINA rapport 1123 (2015) - Utredning om endring av yngleområdet for jerv og bjørn i region 6 og NINA rapport 1268 (2016) - Evalueringen av regional rovviltforvaltning, konkluderer begge med at størrelse og plassering av dagens forvaltningsområder for bjørn i region 6 er relativt gunstig i forhold til måloppnåelse. Det viktig å merke seg at sekretariatet for rovviltnemnda i region 6 anbefalte å ikke utvide forvaltningsområdet for bjørn med begrunnelse i at dette vil være svært negativt og konfliktskapende for beitenæringa, og at hensynet til den todelte målsettingen må gå foran.

2.2. Utvidelse av virkemidler for felling av skadedyr i beiteområder

Norges Bondelag mener det må utarbeides en egen forskrift for kommunale fellingslag som beskriver hvilke virkemidler fellingslagene kan benytte seg av. Herunder må det framgå at kommunale fellingslag kan benytte seg av løs på drevet halsende hund, droner og nødvendig teknisk og motorisert utstyr for å gjennomføre skadefelling på mest mulig effektiv måte.

Det følger av det gjeldende regelverket for skadefelling at fellingen skal foregå på samme vilkår som vanlig jakt. Norges Bondelag vil påpeke at skadefelling av rovdyr verken er jakt eller friluftsliv. Når det oppstår en situasjon hvor et rovdyr herjer i en saueflokk må alle nødvendige virkemidler kunne tas i bruk. Da teller hver time før man får avverget skaden.

2.3. Bestandsregistrering

Et bredt sammensatt stortingsflertall inngikk rovdyrforlikene i 2004 og 2011. Forlikene setter klare mål om antall ynglinger for hvert av rovdyrartene. Rovdata har i oppdrag å utforme metodikk for bestandsregistrering for hver av rovdyrartene og utarbeide årlige bestandsrapporter.

Norges Bondelag mener beregningsmetodene for bjørn og jerv ikke er gode nok til å gi et sikkert bestandsestimat. Vi mener bestandsestimatene er lavere enn de reelle bestandene av bjørn og jerv. Dette er en tendens som også vises i tallgrunnlaget til Rovdata når man ser på graden av årlig gjenfangst på DNA.

Vi viser til at Richard Bischof og Jon E. Swenson i sin rapport fra 2010; «*Estimating the number of annual reproductions based on the number of female brown bears documented in Norway in 2008 and 2009*», advarer mot at metoden kan føre til underestimering av antall årlige bjørneynglinger. Disse bjørneforskerne foreslo derfor å benytte fangst-gjenfangst av DNA som metode for å sikre kvaliteten på bestandsestimatene. Dette er ikke blitt fulgt opp av Rovdata.

En konsekvens av at rovdyrbestanden blir underestimert er at miljøforvaltningen søker å holde rovdyrbestandene på et høyere nivå enn Stortingets fastsatte bestandsmål. Som konsekvens påføres beitebrukerne et større tap av beitedyr til rovdyr enn det Stortinget har forutsatt.

Norges Bondelag er kjent med at Rovdata har på gang et arbeid med en ny metode for bestandsregistrering av bjørn, jerv og ulv som er basert på fangst-gjenfangst metodikk med DNA-prøver.

3. Representantforslag 2 S (2018-2019) om mer effektiv lisensjakt på jerv

Av de store rovdyrartene; jerv, gaupe, bjørn, ulv og kongeørn, er det jerven som dreper flest sau på nasjonalt nivå. I erstatningsoppgjørene for sau drept eller skadet av store rovdyr i perioden 2007 – 2017, er jerv oppført som skadevolder i hele 32 % av tilfellene (kilde Rovbase).

Norges Bondelag viser til at Stortinget har fastsatt nasjonale mål for antall årlige ynglinger av ulv, bjørn, gaupe og jerv. Bestandsmålet for jerv er 39 årlige ynglinger. Stortinget har satt bestandsmål for de ulike rovdyrartene i den hensikt at det todelte målet i rovdyrpolitikken skal kunne realiseres. Vi viser herunder til rovviltforliket fra 2011, Representantforslag 163 S (2010–2011):

Kap. 2.1.7:

«Bestandsmålene for jerv og gaupe er etter rovviltforliket i 2004 på henholdsvis 39 og 65 årlige ynglinger. Antallet ynglinger av jerv og gaupe har de siste årene ligget betydelig over bestandsmålet. Rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig, og forvaltningen iverksetter de tiltak som er nødvendig i tråd med teksten nedenfor.»

Kap. 2.2.10:

«Når det gjelder jerv, konstateres det at lisensfelling per i dag ikke fungerer tilfredsstillende. Det skal fortsatt være målsetting om at lisensfelling skal bli hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv, slik at ekstraordinære uttak av ynglelokaliteter over tid kan reduseres til et minimum.»

Kap. 2.2.11:

«Uttak av jerv gjennomført av miljøforvaltningen skal så langt det er mulig gjennomføres under lisensfellingsperioden, men likevel slik at uttak gjennomføres på en kostnadseffektiv måte.»

Bestanden av jerv har i samtlige år siden 2004 ligget over Stortingets mål om 39 årlige ynglinger. Bestanden var størst i 2012 da det ble påvist hele 68 ynglinger. I 2018 har Statens naturoppsyn så langt påvist 57 jervekull. Av disse er det gjennomført tre hiuttak hvor tisper og/eller valp(ene) er tatt ut. Overoppfyllelse av bestandsmålet for jerv innebærer at beitenæringa har hatt større tap av sau til jerv enn det Stortinget har forutsatt, jf. rovdyrforlikene i 2004 og 2011.

I årene 2015-2017 er henholdsvis 54 %, 43 % og 49 % av alle registrerte døde jerver i Norge avlivet ved skadefelling, hvorav henholdsvis 67 %, 44 % og 47 % av skadefellingene er tilknyttet hiuttak. Norges Bondelag mener det er nødvendig å gjøre lisensjakt på jerv mer effektiv slik at bestanden i størst mulig grad kan reguleres gjennom lisensjakt. Hiuttak er et virkemiddel som må brukes når lisensjakt og skadefelling ikke er tilstrekkelig for å holde jervebestanden på bestandsmålet.

Etter det Norges Bondelag kjenner til har prøveprosjektet med bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv og elektronisk overvåking av jervebås gitt gode resultater både når det gjelder effektivitet og dyrevelferd.

Vår dato Vår referanse
13.11.2018 18/00784-1

Norges Bondelag mener med bakgrunn i dette at forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst må endres slik at følgende blir tillatt:

- Bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv
- Bruk av elektronisk overvåking av jervebås ved fellefangst av jerv
- Bruk av lommelykt/hodelykt ved sporing av jerv
- Bruk av løs på drevet halsende hund

Norges Bondelag ser ingen grunn til å vanskeliggjøre en ordinær lisensjakt på jerv med utdaterte og ineffektive virkemidler, når vi vet at alternativet er økt omfang av hiuttak.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Margrete Nøkleby

Finn Erlend Ødegård

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Stortingets energi- og miljøkomite		Stortinget	0026 OSLO